

Inleiding

De Zeeuwse economie is de afgelopen jaren redelijk crisisbestendig gebleken. Dat heeft zeker te maken met de opbouw van onze economie, een grote haven aan diep zeewater, een veelzijdige toeristisch-recreatieve sector, een gevarieerde detailhandel, een traditioneel sterke en innovatieve landbouw- en visserijsector en een stevig industriecluster met grote multinationals.

Het is voor de nieuwe coalitie in de Provincie Zeeland geen reden om stil te zitten. Innovatie en duurzaamheid vormen de komende jaren de rode draad voor het economische beleid.

Er blijven grote uitdagingen voor ondernemers. Denk alleen maar aan de energieprijzen en -transitie, ontwikkelingen op het terrein van digitalisering, de krapte op de arbeidsmarkt en het imago van Zeeland op het gebied van wonen, werken en studeren.

We zetten in op een toekomstbestendig, ondernemend Zeeland en zo organiseren we de komende periode bedrijfsbezoeken om ondernemers te inspireren over duurzaam ondernemerschap.

Het is goed om in dit bericht te lezen dat de ondernemers in Zeeland vertrouwen hebben in de toekomst en ervan uitgaan dat het economisch klimaat zal verbeteren. Als Provincie blijven we de komende jaren de samenwerking zoeken met Zeeland in het algemeen, en zeker met ondernemend Zeeland.

Jo-Annes de Bat, Gedeputeerde Provincie Zeeland

Forse krimp in Zeeuws-Vlaanderen in lijn met verwachting

Zeeuws-Vlaanderen kende het eerste kwartaal van 2023 een krimp van -11% ten opzichte van hetzelfde kwartaal een jaar eerder.

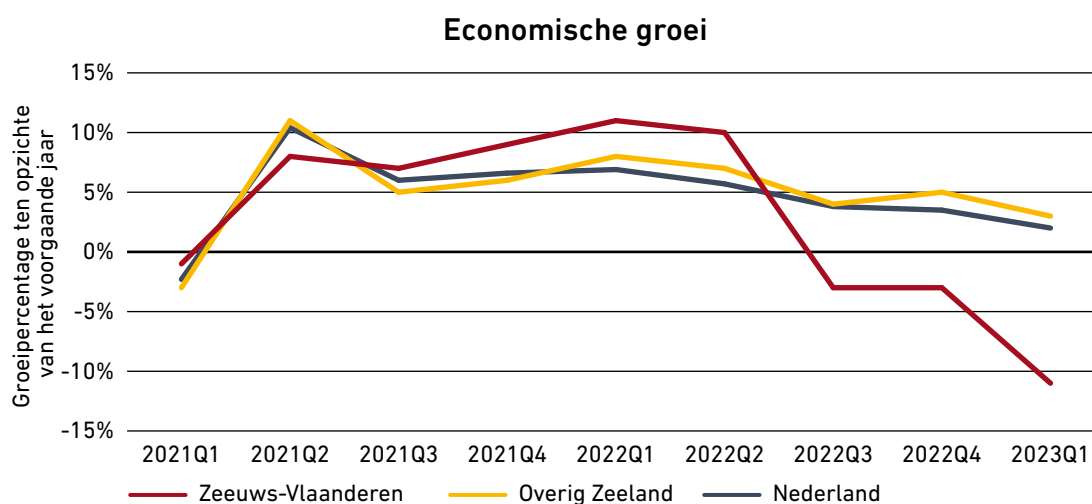
Volgens Edse Dantuma, Sectoreconoom Industry, Healthcare & Public van ING, kan die krimp worden toegeschreven aan het afbouwen van voorraden. Voor energie-intensieve bedrijven was het de voorbije maanden immers voordeliger om klanten uit (goedkope) voorraden te bedienen en (dure) productie te minimaliseren.

Bij afsluiting van het volgende kwartaal zal duidelijk worden of de relatief lage energieprijzen van 2023 de productie binnen de energie-intensieve industrie opnieuw op het peil van 2022 zal hebben gebracht.

“Helaas worden wij niet verrast door deze cijfers. Ook het CBS liet voor het eerste kwartaal van dit jaar een zorgelijke ontwikkeling zien voor heel Nederland. Met een krimp van 0,7 procent doet ons land het slechter dan andere EU-lidstaten. De industrie in ons land en in onze regio lijkt te krimpen, terwijl net deze sector een belangrijke ruggengraat is van onze economie. Veel andere bedrijven zijn daarvan afhankelijk. Dat is zorgelijk, nu juist van ondernemers investeringen worden verwacht, zoals in verduurzaming. De industrie in Zeeland is divers en veerkrachtig en ik hoop dat het tweede kwartaal betere cijfers laat zien. Onze inzet is dat bedrijven in Zeeland de ruimte krijgen de investeringen te blijven doen die nodig zijn om de economie op gang te houden.”

Erik van Oosten, Regio Manager VNO-NCW Zeeland, Secretaris PORTIZ

In de rest van Zeeland kwam de economische groei tijdens het eerste kwartaal van dit jaar uit op 3%, vergelijkbaar met het nationale, economische groeicijfer.

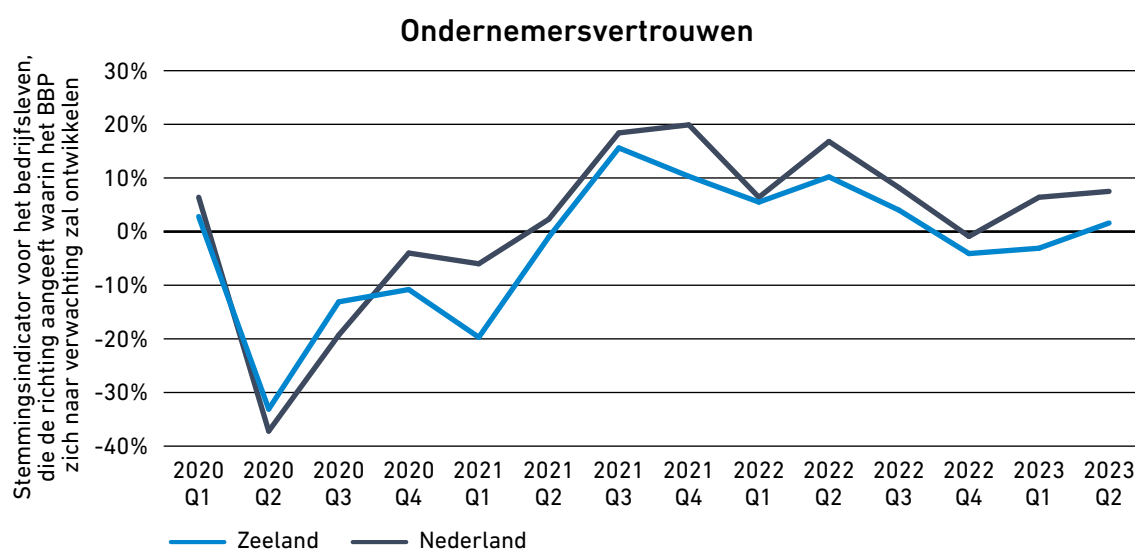
Bronnen:

- [Economische Groei Zeeland](#) (CBS)
- [Economische Groei Nederland](#) (CBS)
- [Afbouw voorraden](#) (ING Research)

Ondernemersvertrouwen Zeeland opnieuw positief

Ondanks de forse krimp in Zeeuws-Vlaanderen zijn Zeeuwse ondernemers na twee opeenvolgende, negatieve kwartalen opnieuw licht positief gestemd.

Uit de conjunctuurenquête van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) blijkt duidelijk dat de Zeeuws-Vlaamse ondernemers, meer nog dan de ondernemers in de rest van Zeeland, ervan uitgaan dat het economisch klimaat in de loop van het tweede kwartaal van 2023 zal verbeteren. Wellicht rekenen zij erop dat de sterke daling in de energieprijzen de productie binnen de energie-intensieve bedrijven in Zeeuws-Vlaanderen weer zal aanwakkeren. Het CBS ondersteunt dit vermoeden met het vooruitzicht dat de chemische industrie in 2023 15 procent meer zal investeren. Met de zomer voor de deur lijkt het aannemelijk dat ook de ondernemers uit de toeristische industrie zich voor de komende maanden weinig tot geen zorgen maken.

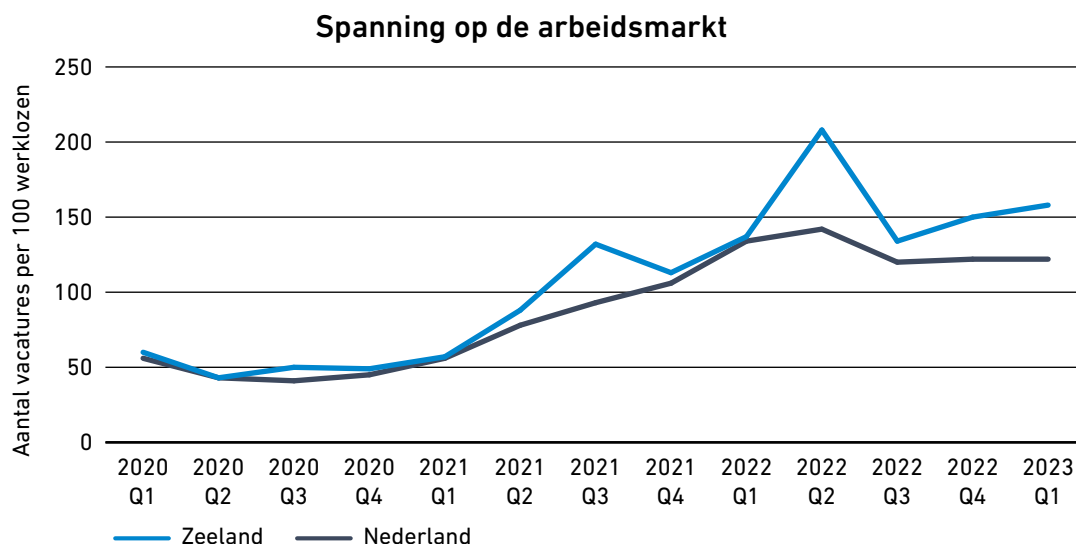
Bronnen:

- [Ondernemersvertrouwen Zeeland \(CBS\)](#)
- [Ondernemersvertrouwen Nederland \(CBS\)](#)
- [Economisch Klimaat Zeeland \(CBS\)](#)
- [Meerinvestering Chemische Industrie \(CBS\)](#)

Spanning op de arbeidsmarkt nergens hoger dan in Zeeland

De licht positieve stemming onder Zeeuwse ondernemers verhult dat de spanning op de arbeidsmarkt tijdens het eerste kwartaal van 2023 in geen van de andere provincies groter was dan in Zeeland.

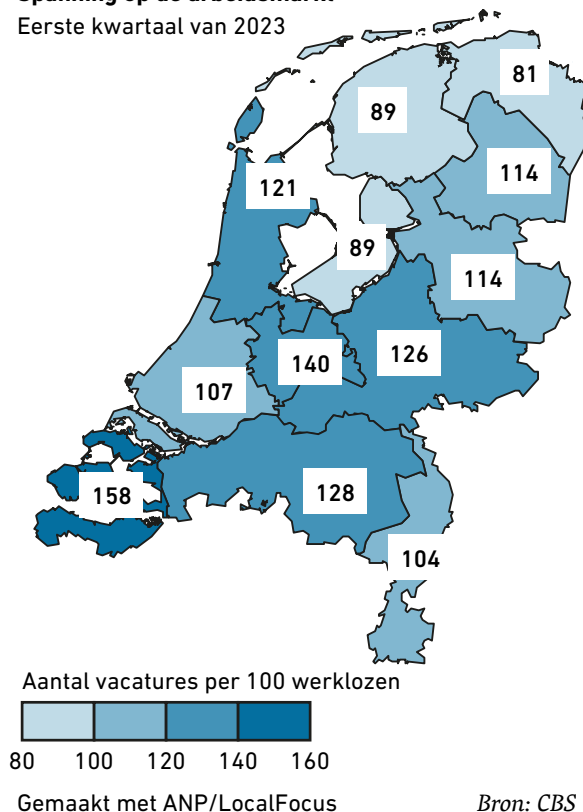
Zeeland sloot het kwartaal af met 158 vacatures per 100 werklozen. Dat zijn er 21 meer dan in hetzelfde kwartaal vorig jaar. Naast Gelderland (+2) is Zeeland (+21) de enige provincie waar de spanning op de arbeidsmarkt toenam in vergelijking met een jaar geleden.

Bron: [Spanning op de arbeidsmarkt naar regio](#) (CBS)

Spanning op de arbeidsmarkt

Eerste kwartaal van 2023

Bron: CBS

“In de LLO Katalysator, het landelijke stimuleringsprogramma voor Leven Lang Ontwikkelen, staan regionale arbeidsmarkt vraagstukken centraal. In eerste instantie focust dit programma op de energie- en grondstoffentransitie. Vanuit de vraag in de regio beogen we oplossingen op maat te ontwerpen, in samenwerking met een coalitie van stakeholders vanuit het bedrijfsleven en de verschillende onderwijsniveaus. Om echt impact op de human capital agenda te realiseren betekent dat wel sterke betrokkenheid van alle belanghebbenden. “Skin in the game” dus!”

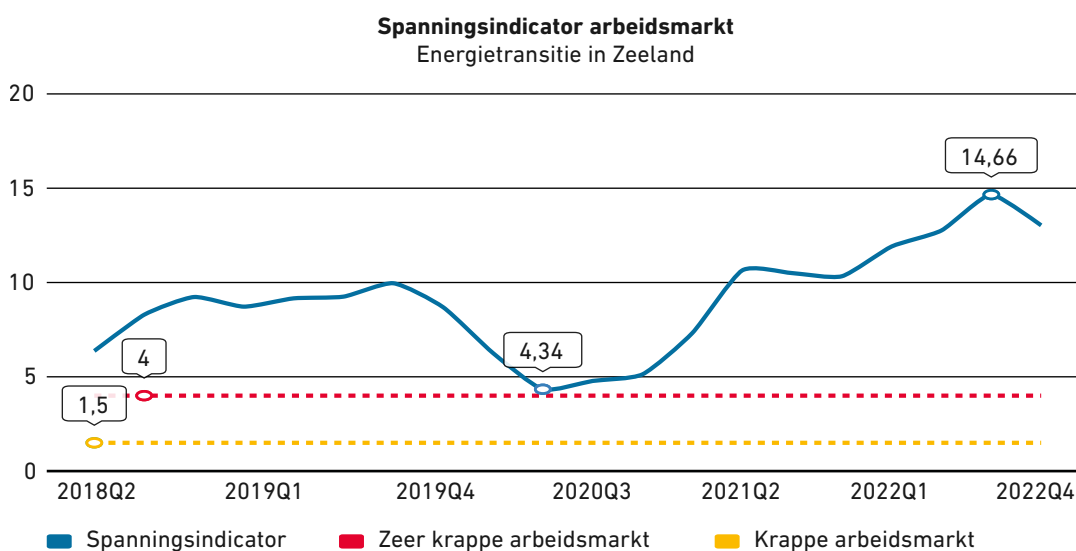
Bartjan Wattel,
Directeur Leven Lang Ontwikkelen at
HZ University of Applied Sciences

Energietransitie schreeuwt om personeel

Het enorme tekort aan geschoold personeel in de sector van de energietransitie blijft een gigantische uitdaging. Binnen die sector klokte de UWV-spanningsindicator eind 2022 af op een gemiddelde van 13. Dit betekent dat er iets meer dan 13 keer zoveel arbeidsplaatsen open staan als dat er Zeeuwen zijn die korter dan zes maanden WW ontvangen. Voor ingenieurs, transportplanners, elektriciens, machinemonteurs, bouwarbeiders, timmerlieden en loodgieters bedroeg die spanningsindicator zelfs 16.

De jaarcijfers EIA¹ 2022 melden dat ondernemers in Nederland in 2022 maar liefst 61% meer investeerden in duurzame techniek dan in het jaar voordien. Indien deze groei zich doorzet, zal de vraag over wie betreffende duurzame technieken gaat installeren steeds luider klinken.

Om de kloof tussen vraag en aanbod te dichten adviseert de Sociaal-Economische Raad (SER) een zogenaamde skillsgerichte arbeidsmarktaanpak. Door het stimuleren van om- en bijscholingstrajecten streeft deze aanpak naar een versterking van de intersectorale mobiliteit en een duurzame inzetbaarheid van mensen op de arbeidsmarkt.

Bronnen:

- [ArbeidsmarktInZicht.nl](https://www.arbeidsmarktinzicht.nl) (ArbeidsmarktInZicht)
- [Jaarcijfers EIA 2022](#) (RVO)
- [De skillsgerichte arbeidsmarkt als wenkend perspectief](#) (SER)

¹ EIA: Energie-investeringsaftrek, een fiscale regeling waarmee de overheid ondernemingen ondersteunt bij investeringen in energiebesparende bedrijfsmiddelen en duurzame energie

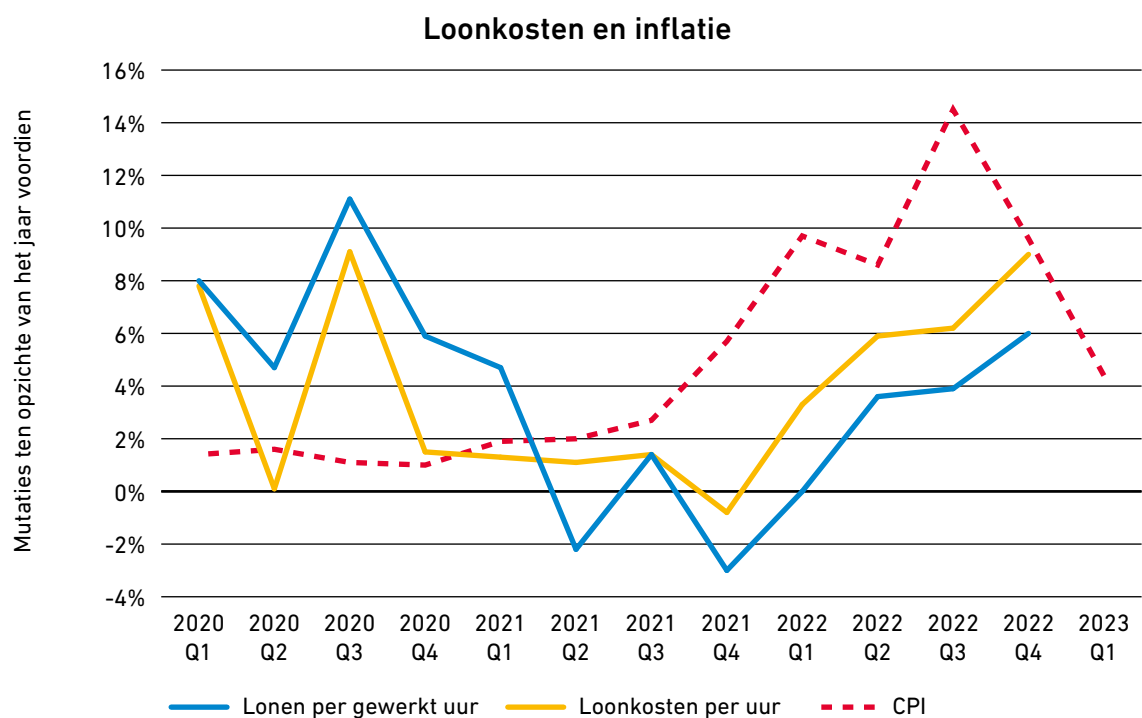
Inflatie en stijgende loonkosten

Krapte op de arbeidsmarkt stuwt de lonen per definitie omhoog. Eind 2022 lagen de loonkosten, zijnde de optelsom van de lonen, sociale premies en eindheffingen minus loonsubsidies, 9% hoger dan eind 2021. In datzelfde kwartaal bereikte de inflatie een piek van ruim 14%, waardoor niet alleen gezinnen dieper in de buidel moesten tasten voor consumptiegoederen, maar ook werkgevers fors meer moesten betalen voor productiemiddelen en halffabricaten.

“Ons restaurant draait al jaren op een lagere capaciteit dan wij zouden wensen, gewoonweg omdat wij de mensen niet vinden. Voor jongeren onder de 18 jaar valt het nog mee, maar zodra zij die leeftijd hebben bereikt, trekken zij weg. Dat is heel jammer, want dan zijn zij net ingewerkt. Daar komt nog bij dat de lonen die je moet betalen flink zijn gestegen, net als de kosten van onze basisingrediënten. Om onze marges te handhaven zouden wij €39,00 voor een portie ribbetjes moeten vragen, maar dat kun je natuurlijk niet maken.”

Judith Baecke, mede-eigenaar restaurant De Baeckermat in Westdorpe

Door de duik van de energieprijzen in de afgelopen maanden zakte de inflatie tijdens het eerste kwartaal van 2023 tot 4,4%. Of dit zo blijft, zal mede bepaald worden door de ontwikkeling van de geopolitieke spanningen met Rusland en China, de mate waarin de Europese gasvoorraden kunnen worden aangevuld voor komende winter, en de prijsontwikkeling van voedingsmiddelen in een wereld waarin de weersomstandigheden een steeds grilliger patroon vertonen.

Bronnen: [Lonen en loonkosten per gewerkt uur](#), [Consumptieprijzen](#) (CBS)

Vooruitblik

door Loes Meeuwisse,
bestuurslid Stichting Zeeuwse Publieke Belangen en burgemeester van Noord-Beveland

Wellicht was u erbij op 15 juni jl. tijdens het evenement Get Unlocked op de Kenniswerf in Vlissingen. Tijdens deze bijeenkomst, die werd georganiseerd door Dockwize, had ik de eer de winnaars van de Boost The Grid Challenge bekend te mogen maken. Zes partijen hebben de afgelopen maanden aan hun innovatieve oplossing gewerkt. Hun plannen zijn volgens de Stichting zo veelbelovend dat we hen financiering voor daadwerkelijke realisatie hebben toegekend. Wij willen zien of hun oplossing ons kan helpen bij het optimaal gebruiken van het huidige energiesysteem door netcongestie te voorkomen.

De prijswinnaars waren:

- [Onexus](#)
[Home Energy Management System;](#)
- [Agrisnellaad](#)
[Proef in Zeeland met dynamisch laden in congestiegebied;](#)
- [Olmenveld Vakanties](#)
[Verduurzaming van camping;](#)
- [Fractal Energy](#)
[Proef met centraal aanstuurbare plug & play thuisbatterijen in Zeeland;](#)
- [Owngreens](#)
[Aanpassen van planten aan flexibel belichtingsregime;](#)
- [EnAppSys](#)
[Combineren van marktdata met beschikbare capaciteit op stations in Zeeland om congestie te voorkomen.](#)

Samen hebben zij € 1.602.712 toegekend gekregen om hun plannen te realiseren. We zien er als Stichting erg naar uit over enige tijd kennis te mogen nemen van alles wat nu komen gaat!

Get Unlocked innovatie event | Suzan Fotografie

De Stichting Zeeuwse Publieke Belangen wil de overgang naar duurzame energie in Zeeland stimuleren door energieprojecten te financieren. In deze Stichting zijn de Zeeuwse gemeenten, provincie Zeeland en Stedin Groep vertegenwoordigd. Om de energietransitie in Zeeland te stimuleren, stelt de stichting budget beschikbaar uit een fonds voor duurzame innovaties. Partijen met voorstellen voor de energietransitie en klimaatdoelstellingen in Zeeland kunnen aanspraak maken op financiering door een voorstel in te dienen. Mocht u dus een idee hebben, schroom dan niet om bij ons aan te kloppen.

Bijzonder vond ik het dan ook bekend te mogen maken dat na deze eerste editie van de “Boost the Grid Challenge” een tweede Challenge in de maak is. We hopen binnenkort hierover meer met u te kunnen delen. Maar bovenal dat er dan opnieuw een heleboel interessante ideeën aangedragen gaan worden. Mag ik u alvast uitdagen?

Het Zeeuws Economisch Bericht is een uitgave van de Provincie Zeeland, Impuls Zeeland, Economic Board Zeeland en het HZ Kenniscentrum Ondernemen en Innoveren. Wilt u reageren op dit Zeeuws Economisch Bericht, stuur dan een bericht naar economie@zeeland.nl. Wilt u op de hoogte blijven van de economische ontwikkelingen binnen Zeeland en het Zeeuws Economisch Bericht blijven ontvangen? Laat dan uw contactgegevens achter: [Zeeuws Economisch Bericht \(formdesk.com\)](https://www.zeeland.nl/economisch-bericht).